

SANA (HN)-05

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2015

PART - III

SANSKRIT — HONOURS

PAPER - V

Duration : 4 Hours]

[Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

Marks - 25

1. Which mandala of Rksamhitā does the prescribed usas hymn belong to ? Who is the seer of this hymn ? Describe the illuminating beauty and the activities of usas as depicted in this hymn. 1 + 1 + 6 = 8

OR

'कस्मै देवाय हविषा विधेम' — In which hymn is this question raised ? Estimate the different views of commentators regarding the meaning of 'कस्मै' in this portion.

Discuss the philosophical implication of this hymn.

1 + 3 + 4 = 8

SUB-B.A. (HN)-SANA-12027

[Turn over

2. Translate into English or Bengali any two of the following verses : $2 \times 5 = 10$

- a) राजन्तमध्वराणां
गोपामृतस्य दीदिविम् ।
वर्धमानं स्वे दमे ॥
- b) यो हत्वाहिमरिणात् सप्त सिन्धून्
यो गा उदाजदपथा वलस्य ।
यो अश्मनोरन्तरिणि जजान
संवृक् समत्सु स जनास इन्द्रः ॥
- e) अहं राष्ट्री संगमनी वसूनां
चिकितुषी प्रथमा यज्ञियानाम् ।
तां मा देवा व्यदधुः पुरुत्रा
भूरिस्थात्रां भूर्यावेशयन्तीम् ॥

3. Explain in simple Sanskrit any one of the following verses :

7

- a) अहं सुवे पितरमस्य मूर्धन्
मम योनिरपस्वऽन्तः समुद्रे ।
ततो वि तिष्ठे भुवनानु विश्वो -
तामुं द्यां वर्ष्मणोप स्पृशामि ॥

- b) यस्मात्र ऋते विजयन्ते जनासो
 यं युध्यमाना अवसे हवन्ते ।
 यो विश्वस्य प्रतिमानं बभूव
 यो अच्युतच्युत् स जनास् इन्द्रः ।
- c) स नः पितेव सूनवे -
 ऽग्रं सूपायनो भव ।
 सचस्वा नः स्वस्तये ॥

UNIT - II

Marks - 10

4. Answer either A or B :

A) Translate into English or Bengali any two of the following : 2 × 5 = 10

- i) अवतत्य धनुष्टं सहस्राक्ष शतेषुधे ।
 निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमनो भव ॥
- ii) प्रमुञ्च धन्वनस्त्वमुभयोरात्यौज्याम् ।
 याश्च ते हस्त इषवः परा ता भगवो वप ॥
- iii) या न रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी ।
 तया नस्तन्वा शन्तमया गिरिशन्ताभिचाकशीहि ॥

- B) i) Discuss the characteristics of Rudra mentioning the main difference of this deity from the Rgvedic hymn. 10

OR

- ii) "The terrible aspect of Rudra overshadows his benevolent traits in the Rudrādhyāya of the Śuklayajurvedasamhitā." — Justify the statement in the light of your prescribed text. 10

UNIT - III

Marks - 10

5. Answer any *one* of the following questions :

- a) Describe the story of deluge as narrated in the Manumatsyakathā. Name the commentator of this story. Discuss whether it bears any trace of influence of any other literature or not. 6 + 1 + 3 = 10
- b) 'चरैवेति वै मा ब्राह्मणोऽवोचत्' — Who was the speaker here ? Whom did he advise so ? Was the advice carried on ? What was the outcome of the said advice ? 1 + 1 + 1 + 7 = 10

UNIT - IV

Marks - 15

6. Explain in Sanskrit any one of the following :

1 × 9 = 9

- a) यदा सर्वे प्रमुच्यन्ते कामा येऽस्य हृदि श्रिताः ।
अथ मर्त्योऽमृतो भवत्यत्र ब्रह्म समश्नुते ॥
- b) अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽविद्यामुपासते ।
ततो भूय इव ते तमो य उ विद्यायां रताः ॥
- c) यदेतमनुपश्यत्यात्मानं देवमञ्जसा ।
ईशानं भूतभव्यस्य न ततो विजुगुप्सते ॥

7. Answer either A or B :

A) Write short notes on any two of the following :

2 × 3 = 6

विज्ञानमयः, पूर्वप्रज्ञा, विमुक्ताः, ब्रह्मविद् ।

B) Translate into English or Bengali any two of the following :

2 × 3 = 6

- i) तद् यथा पेशस्कारी पेशसो मात्रामपादायान्यन्नवतरं कल्याणतरं रूपं तनुत
एवमेवायमात्मेदं शरीरं निहत्याविद्यां गमयित्वाऽन्यन्नवतरं कल्याणतरं रूपं कुरुते ।
- ii) अथो खल्वाहुः काममय एवायं पुरुष इति स यथाकामो भवति तत्क्रतुर्भवति
यत्क्रतुर्भवति तत्कर्म कुरुते यत्कर्म कुरुते तदभिसम्पद्यते ।
- iii) अनन्दा नाम ते लोका अन्धेन तमसावृताः ।
तांस्ते प्रेत्याभिगच्छन्त्यविद्वांसोऽबुधो जनाः ॥

UNIT - V

Marks - 15

8. Give the Padapātha of the verse in 2a or 3a. 5
9. Attempt any one of the following : 1 × 10 = 10
- a) Vedic Upasarga.
- b) Formation and application of Vedic Aorist.
- c) Write short notes on any two of the following : 2 × 5 = 10
जात्यस्वरित, अवग्रह, सर्वानुदात्ता ।

UNIT - VI

Marks - 25

10. Answer any two of the following questions : 2 × 10 = 20
- a) What do you mean by the philosophical hymns of the Rksamhitā ? Name any two philosophical hymns and give brief account of them. 2 + 1 + 7 = 10
- b) What are the two main divisions of the Yajurveda ? Give an account of the variety of the contents of Yajurvedasamhitās. 2 + 8 = 10
- c) What do you mean by 'Vedāᅅga' ? How many Vedāᅅgas are there in Vedic Literature ? Mention them. Write in detail about any two of them. 2 + 1 + 2 + 5 = 10
- d) Give an idea about the Rgvedic society with special reference to the position of women therein. 10

11. Write a short note on any one of the following :

1 × 5 = 5

- a) Sarvānukramanī
 - b) Sāyanācārya
 - c) Gopatha Brāhmaṇa
 - d) Kenopaniṣad.
-

SANA (HN)-06

West Bengal State University

B/A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2015

PART - III

SANSKRIT — HONOURS

PAPER - VI

Duration : 4 Hours]

[Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

Marks - 30

1. Answer any one of the following questions : 1 × 12 = 12
- a) Describe the origin, application and utility of Danda as discussed in the Manusamhitā, chapter VII.
- b) How many types of forts are preserved by Manu ? Discuss them fully. Which is the best according to him ?
- c) Write a note on the principles of warfare, according to Manusamhitā,
2. Explain any one of the following verses in simple Sanskrit : 1 × 8 = 8
- एकमेव दहत्यग्निर्नरं दुरुपसर्पिणम् ।
कुलं दहति राजाग्निः सपशुद्रव्यसञ्चयम् ॥
- b) यथाल्पाल्पमदन्त्याद्यं वार्योकोवत्सषट्पदाः ।
तथाल्पाल्पो ग्रहीतव्यो राष्ट्रद्राज्ञाब्दिकः करः ॥

SUB-B.A. (HN)-SANA-12063

[Turn over

3. Write short notes on any two of the following :

2 × 5 = 10

ग्रामिक, कुप्य, द्रोह, स्थान, परिवाद ।

UNIT - II

Marks - 25

4. Answer any two of the following questions :

2 × 10 = 20

- Discuss, according to Kautilya, the different categories of Vidya and their utility.
- Give an account of मन्त्रज्ञानम् and मन्त्ररक्षणम् as discussed by Kautilya.
- How does Kautilya classify the envoys (दूतs) ? What are their qualifications and functions ? What are their duties in foreign countries ?
- Explain clearly the utility of इन्द्रियजय, according to Kautilya.

5. Write short note on any one of the following :

1 × 5 = 5

कार्तान्तिक, उदास्थित, योगक्षेम, लोकायत ।

UNIT - III

Marks - 25

6. Answer any one of the following questions :

12

- What is व्यवहार ? Describe all the constituents of it.
- Give an account of the 'Law of debt', following Yajñavalkyasamhitā .

SUB-B.A. (HN)-SANA-12063

7. Explain any *one* of the following verses in simple Sanskrit. 1 × 8 = 8
- i) आगमोऽप्यधिको भागाद् विना पूर्वक्रमागतात् ।
आगमेऽपि बलं नैव भुक्तिः स्तोकापि यत्र न ॥
- ii) सर्वेष्वर्थविवादेशु बलवत्युत्तरा क्रिया ।
आधौ प्रतिग्रहे क्रीते पूर्वा तु बलवत्तरा ॥
8. Write short note on any *one* of the following : 5
- रिक्थग्राह, निधि, प्रमाण, आधि ।

UNIT - IV

Marks - 20

9. Answer any *two* of the following questions : 2 × 10 = 20
- i) What is स्मृतिः ? Discuss the importance of Manusmṛti as a treatise on law in ancient India.
- ii) "कलौ पराशरः स्मृतः" — Justify the statement with special reference to पराशरस्मृति ।
- iii) Institute a comparison between धर्मशास्त्र and अर्थशास्त्र in ancient India.
- iv) Write short notes on any *two* of the following : 2 × 5 = 10
- शुक्रनीतिसार, कौटिल्य, नारदस्मृति, दायभाग ।

SANA (HN)-07

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2015

PART - III

SANSKRIT — HONOURS

PAPER - VII

Duration : 4 Hours]

[Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

Marks - 60

1. अधस्तनेषु प्रश्नद्वयं समाधेयम् — 2 × 13 = 26
- क) प्रतिपदव्यावृत्तिपूर्वकं सामान्यलक्षणं विशदयताम् । सामान्यं कति विधम् ? सामान्यस्वीकारे का युक्तिः ? 7 + 3 + 3
- ख) को नाम विशेषः ? स कुत्र वर्तते ? सामान्यविशेषयोर्भेदो निरूपणीयः । 5 + 2 + 6
- ग) व्यासिलक्षणं सोदाहरणं प्रतिपाद्यताम् । अनुमितौ तस्य क उपयोगः ? 8 + 5
- घ) कस्तावत् लौकिकसन्निकर्षः ? तस्य भेदाः सोदाहरणं प्रतिपादनीयाः । शाब्दप्रत्यक्षे कः सन्निकर्षः ? 2 + 8 + 3

SUB-B.A. (HN)-SANA-12099

[Turn over

2. अधस्तनेषु प्रश्नद्वयं समाधीयताम् — 2 × 12 = 24
- क) अधोलिखितेषु युगलद्वयस्य भेदः प्रदर्शनीयः — 2 × 6 = 12
- i) अन्योन्याभावः अत्यन्ताभावश्च ।
 - ii) अब्याप्तिः अतिव्याप्तिश्च ।
 - iii) निर्विकल्पकप्रत्यक्षं सविकल्पकप्रत्यक्षं च ।
 - iv) स्वार्थानुमानं परार्थानुमानञ्च ।
- ख) निम्नलिखितेषु द्वयोः व्याख्या कार्या — 2 × 6 = 12
- i) तत्र गन्धवती पृथिवी ।
 - ii) आसवाक्यं शब्दः ।
 - iii) लिङ्गं त्रिविधम् ।
 - iv) ज्ञानाधिकरणमात्मा ।
- ग) अधोलिखितेषु अनुमानेषु द्वयोः हेत्वाभासरूपणं कार्यम् — 2 × 6 = 12
- i) शब्दो नित्यः शब्दत्वात् ।
 - ii) घटोऽभिधेयः प्रमेयत्वात् ।
 - iii) गगनारविन्दं सुरभि अरविन्दत्वात् ।
 - iv) सर्वम् अनित्यं प्रमेयत्वात् ।
3. अधस्तनेषु किमपि द्वयं विशद्यताम् — 2 × 5 = 10
i) तेजः	ii) मनः
iii) पक्षः	iv) विपर्ययः ।

UNIT - II

Marks - 40

4. Answer any one of the following questions : 1 × 12 = 12
- a) Discuss the Sāṅkhya theory of सत्कार्यवाद ।
- b) Describe ईश्वर as reflected in Nyāya Philosophy.
- c) Define विवर्तवाद according to शङ्कराचार्य ।
5. Write short notes on any two of the following : 2 × 6 = 12
- अष्टाङ्गयोगः, परमाणुकारणवादः, वैभाषिकसम्प्रदायः, चार्वाकमते आत्मा ।
6. Answer any eight of the following questions : 8 × 2 = 16
- i) What is the other name of the Yogācāra school of Philosophy ?
- ii) What is पुद्गल ?
- iii) Name two works of वाचस्पति मिश्र ।
- iv) What is श्रीभाष्य ? Who wrote it ?
- v) What do Advaitins mean by अविद्या ?
- vi) How many pramānas are admitted by Bhaṭṭa Mimāṃsakas ? What are they ?
- vii) What is योग as advocated by Patañjali ?
- viii) Write four anubandhas.
- ix) What is triratna in Jainism ?
- x) Name theistic schools of Philosophy. Why are they so called ?

West Bengal State University
B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2015

PART - III
SANSKRIT — HONOURS
PAPER – VIII

Duration : 4 Hours]

[Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

Marks - 70

1. को नाम कर्मप्रवचनीयः ? अस्य वैशिष्ट्यं सम्यक् निरूप्योपसर्गतोऽस्य भेदः प्रतिपाद्यताम् ।

2 + 6 + 2 = 10

अथवा

'प्रातिपदिकार्थलिङ्ग परिमाणवचनमात्रे प्रथमा' इति सूत्राशयः सविशदं परिष्क्रियताम् । 10

2. स्वाभिमतं सूत्रद्वयं सुरगिरा व्याख्येयम् —

2 × 5 = 10

- a) स्वतन्त्रः कर्ता
- b) आख्यातोपयोगे
- c) वारणार्थानामीप्सितः
- d) आधारोऽधिकरणम्
- e) हेतौ ।

3. यथेच्छमेकं दीक्षितवचनं व्याख्येयम् — 1 × 6 = 6
- a) उपपदविभक्तेः कारकविभक्तिर्बलीयसी ।
- b) प्रकर्षविवक्षायां परत्वात्कर्मसंज्ञा ।
- c) तमब्रह्मणं किम् ? गङ्गायां घोषः ।
4. अधोदत्तानां यथेच्छं द्वयोः टीका रचनीया — 2 × 5 = 10
- a) अभिधानम्
- b) अकथितकर्म
- c) संप्रदानम्
- d) शेषः
- e) कर्ता ।
5. रेखाङ्कितानां पदानां द्वयोः ससूत्रं सकारणविभक्तिप्रयोगसार्थक्यं निर्णयेयम् — 2 × 2 = 4
- a) प्रासादात् प्रेक्षते
- b) अक्षान् दीव्यति
- c) दन्तयोर्हन्ति गजम्
- d) पण्डितं मूर्खं इति मन्यते
- e) सुर्यस्य उदयः ।

6. स्वेप्सितं सूत्रयुगमं सुरगिरा व्याख्येयम् —

2 × 5 = 10

- a) समर्थः पदविधिः
- b) अर्धं नपुंसकम्
- c) सह सुपा
- d) तत्र तेनेदमिति सरूपे
- e) राजाहःसखिभ्यष्टच् ।

7. अधोदत्तानां द्वयोः दीक्षितवचनयोराशयः स्पष्टीक्रियताम् —

2 × 5 = 10

- a) तथा च गतिकारकोपपदानां कृद्धिः सह समासवचनं प्राक्सुबुत्पत्तेः ।
- प्र निर्धारणे या षष्ठी सा न समस्यते ।
- प्र समासश्चतुर्विध इति तु प्रायोवादः ।
- d) अधिकारोऽयम् । एतत्सामर्थ्यादेव प्राचीनानां नित्यसमासत्वम् ।

अथवा

द्वयोः टीका लेखनीया —

2 × 5 = 10

- a) एकशेषः
- b) समाहारः
- c) अलुक् समासः
- d) उपसर्जनम् ।